Stawki opodatkowania – liniowe, progresywne

Przy opodatkowaniu dochodu ważne jest, jaka stawka jest dochodem do opodatkowania w danej wysokości. Stawki podatkowe są wyrażone w liczbach bezwzględnych, tj. Kwotach lub współczynnikach. Stawka podatku wyrażona w liczbach bezwzględnych jest odpowiednia np. Dla podatku pogłównego, czyli od każdego podatnika pobierana jest taka sama kwota podatku. Stawki mogą być stałe lub zmienne. Stały współczynnik, zwany również stopą proporcjonalną lub liniową, to procent stałej kwoty w stosunku do podstawy opodatkowania, niezależnie od wielkości podstawy opodatkowania.

Według stawki stałej, np. 20%, 20 groszy, pobierane jest od każdej złotówki dochodu, niezależnie od tego, jaki jest. Podatek, z wyjątkiem kwot wolnych od podatku. Zastosowanie tej stawki nie zmienia proporcji różnych podstaw opodatkowania po opodatkowaniu, tj. Podstawa opodatkowania jest dwukrotnie większa niż przed opodatkowaniem i pozostanie dwukrotnie większa po opodatkowaniu. Z drugiej strony kwota wolna od podatku zmienia się proporcjonalnie do zmiany podstawy opodatkowania. Podwojenie podstawy opodatkowania podwaja kwotę podatku. Podwójne obniżenie podstawy opodatkowania skutkuje podwójnym obniżeniem kwoty podatku [1].

Tabela 1 przedstawia stałą stawkę podatku:

Tabela 1: Przykład liniowej stawki opodatkowania.

Podstawa opodatkowania	Stawka podatkowa w %	Kwota podatku
10 000	10	1000
20 000	10	2000
30 000	10	3000

Źródło: H. Litwińczuk, Prawo podatkowe podmiotów gospodarczych, dz. cyt., s. 14

W przypadku stosunkowo zmiennych stóp procentowych zmienia się ona wraz ze zmianą podstawy opodatkowania. Istnieje średni lub średni podatek i stawka krańcowa, czasami określana jako ostateczna lub graniczna stawka podatkowa. Krańcowa stopa podatkowa pokazuje, o jaki procent wzrośnie obciążenie podatkowe, jeśli podstawa opodatkowania wzrośnie o jedną jednostkę [2].

Dokonując analizy podatkowej, należy zwrócić szczególną uwagę na znaczenie krańcowych stawek opodatkowania dochodów osobistych w przeciwieństwie do stawek średnich. W tym miejscu ekonomiści powiedzą: „Średnia stawka podatku to po prostu całkowita kwota zapłaconego podatku podzielona przez jego podstawę – globalny dochód w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych. Tymczasem krańcowa stopa podatkowa to rosnący procent dodatkowego dochodu. Stopa krańcowa jest wyższa od średniej na każdym poziomie dochodu i jest odpowiednią zmienną, która wpływa na decyzje osób o zwiększeniu lub zmniejszeniu podaży pracy lub oszczędności ”[3].

Zmienne stawki podatkowe można uszeregować rosnąco lub malejąco, tj. Progresywnie, degresywnie lub regresywnie. W przypadku stawek progresywnych średnia stawka podatku rośnie wraz ze wzrostem podstawy opodatkowania. Zastosowanie progresji zmienia proporcje różnych podstaw opodatkowania po opodatkowaniu w porównaniu do proporcji przed opodatkowaniem. Podana podstawa opodatkowania przed zastosowaniem progresji podwójnej podstawy opodatkowania, po opodatkowaniu i zastosowaniu progresji, będzie mniej niż dwukrotnie wyższa w zależności od stopnia progresywnych stawek [4].

Zasadniczo w skalach progresywnych kwota podatku rośnie szybciej niż podstawa opodatkowania. Rozróżniamy postęp globalny i ciągły. Progresja globalna ma miejsce, gdy każda kolejna wyższa stawka ma zastosowanie do całej podstawy

opodatkowania [5], jak pokazano w tabeli 2.

Tabela 2. Przykład konstrukcji progresji globalnej

Podstawa opodatkowania w zł	Stawka podatkowa w procentach
Poniżej 20.000	Kwota wolna od podatku
20.000-40.000	15
40.000-60.000	25
Powyżej 60.000	40

Źródło: R. Wolański, System podatkowy w Polsce, Woltres Kluver, Warszawa 2016, s. 24.

Zastosowanie progresywnej skali powoduje znaczny gwałtowny wzrost podatku na granicach przedziału (podatek od 39 000 zł to 5850 zł, z 41 000 zł do 10 250 zł). Jednak opodatkowanie w podanych przedziałach jest proporcjonalne. Z tych powodów tego typu skala nie jest stosowana w praktyce. Z drugiej strony, w przypadku ciągłej progresji, wyższa stawka dotyczy tylko nadwyżki dochodów ponad poprzedni przedział skali. Tak jest właśnie w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych [6].

Przykładem ciągłej progresji jest skala opodatkowania osób fizycznych w Polsce, przedstawiona w tabeli 3.

Tabela 3. Przykład konstrukcji progresji globalnej

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Wysokość
ponad	do	podatku
	85.528	18% podstawy obliczenia
		minus kwota 556,02 zł

85.528		14.839,02 zł + 32% nadwyżki ponad 85.528 zł

Źródło:. art. 27 u.p.d.o.f. Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350 z późn. zm

Gomułowicz i Małecki rozróżniają progresję liniową, przyspieszoną i opóźnioną. W pierwszym przypadku średnia stawka podatku pozostaje stała w stosunku do rosnącej podstawy opodatkowania. W drugim przypadku średnia stawka podatku rośnie wraz ze wzrostem podstawy opodatkowania. W trzecim przypadku średnia stawka podatku spada w stosunku do rosnącej podstawy opodatkowania [7]. Te rodzaje progresji przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Przykład konstrukcji progresji opóźnionej, liniowej i przyspieszonej

Podstawa w opodatkowaniu w złotych	Stawki podatkowe w poszczególnych typach progresji w procentach		
	opóźniona	liniowa	przyspieszona
Poniżej 20.000	0	0	0
20.000-40.000	15	15	15
40.000-60.000	25	30	35
Powyżej 60.000	30	45	60

Źródło: R. Wolański, System podatkowy w Polsce, Woltres Kluver, Warszawa 2016, s. 25

Użycie jednego z powyższych typów progresji wskazuje na tempo progresji, czyli jej stromość. Im szybciej rośnie stopa podatkowa w porównaniu ze wzrostem podstawy opodatkowania, postęp jest tym bardziej stromy [8].

Skala regresywna występuje, gdy stawka podatku spada wraz ze wzrostem podstawy opodatkowania. Są używane bardzo rzadko. Ten rodzaj skali podatkowej przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Przykład konstrukcji skali regresywnej.

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Wysokość
ponad	do	podatku
	5.000	10%
50.000	100.000	5000 zł + 5% nadwyżki ponad 50.000 zł
100.000		7500 zł + 1% nadwyżki ponad 100.000 zł

Źródło: R. Wolański, System podatkowy w Polsce, Woltres Kluver, Warszawa 2016, s. 25

Skala degresywna charakterystyka skali progresywnej i skali proporcjonalnej. Przybliżony punkt początkowej skali w sposób progresywny, a po osiągnięciu pewnej wielkości, w sposób proporcjonalny. Teoretycznie rzecz ujmując, omówione wyżej skale progresywne są w dosłownym skalami degresywnymi, zawsze od pewnego poziomu dochodu, przychodu czy majątku ma zastosowanie skala proporcjonalna. Nowe w literaturze oraz w praktyce przyjęło się takie skale uznawać za progresywne. A skala degresywna opłaty abonamentowej, gdy progresja dotyczy podstaw opodatkowania i abonamentu w opodatkowaniu proporcjonalne [9].

Gaudemet i Moliner piszą o progresji bezpośrednio, klasowej i szczeblowej. W progresji bezpośrednio stawka podatku zmiana w sposób ciągły wraz ze zmianą wartości pozycji opodatkowania do pewnej granicy, po przekroczeniu progresji zanika i podatku proporcjonalnego. W progresji klasowej przedmiot opodatkowania, podzielony jest według klasycznej wartości, do których stosuje się podzielony jest według klas różnej

wartości, do których stosuje się coraz wyższe stawki podatkowe dla wszystkich podstaw opodatkowania. W progresji szczeblowej podstawa opodatkowania podzielona jest na części, do których stosuje się coraz wyższe stawki podatkowe, jednak tylko do wartości danej szczebla liczonego od wartości szczebla a nie od wartości szczebla najwyższego [10].

Z punktu widzenia niektóre rozważań teoretyczne wygodnie jest posługiwać się konstrukcją ciągłej progresji krańcowej, która powoduje monotoniczny wzrost progresji wraz z dochodem. Progresję szczeblową można traktować jako szczególny przypadek progresji nieściśle monotonicznej. Analogicznie regresja podatkowa spadek krańcowej stawki podatkowej wraz z dochodem, zaś liniowość oznacza stawkę spadkową. Progresja podatkowa może być też rozumiana jako wzrost średniego obciążenia podatkowego. W przypadku podatek liniowy z występowanie kwotą wolną od opodatkowania będzie wykazywał progresję wartości [11].

Przebieg progresji, czyli skala podatkowa, zależy z jednej strony od wysokości minimalnej i maksymalnej stawki podatkowej, od których zaczyna się i kończy się progresja, a z drugiej strony od wielkości podstawy opodatkowania daną stawką. Dana stawka podatkowa dla baz danych podstawy źródła stopnie (przedziały) skali podatkowej. Poszczególne stopnie różni się wielkością podstawy opodatkowania i wysokością stawki podatkowej. O przebiegu progresji i kształcie skali podatkowej decyduje długość i regularność (względnie nieregulamość) stopni skali podatkowej [12]. Gomułowicz i Małecki podkreślają, że progresywna skala podatkowa może być podzielona między poszczególne poziomy narzędzi progresywnej dawki proporcjonalnej. Do tych instrumentów różne ulgi, zwolnienia (przedmiotowe oraz podmiotowe) oraz instrumenty podatkowe [13].

Zdaniem narastanie ciężarku podatkowego jest tym łagodnym, im większa liczba stawek podatku zastosowana została do dochodu o określonej wysokości, a tym samym, im większa jest liczba

przedziałów skali, w których składki są dochody ”[14]. Jest to oczywiście prawda, logiczne, logiczne, że słuszność musi zostać znaleziona na słowo „narastanie”, a nie na „ciężar”. Oczywiście narastanie jest łagodniejsze, gdy wprowadzimy cztery skale zmiany się się o 10%, niż dwie skale z różnicą 30%. Spłaszczenie progów korekty poprawek samopoczucie części podatników dzięki łagodniejszemu, nie-szokowemu, przejściu z jednego progu do drewna. Część podatników, która zbliżyła się tylko do progu, nie przekraczając go, zostaje w wyniku zastosowania liczby progów obciążona wyższym śniegiem podatkowym. Kryterium operacja zwiększania współczynnika przedziałów skali podatkowej podwyższanie podwyższenia kosztów ściągalności podatku w wyniku komplikacji przy liczeniu zaliczek. Najważniejsze jednak jest to, że zmiana skali podatkowej może łączyć się z relatywnym obniżaniem lub podwyższaniem podatku. Może też nastąpić połączenie, a więc realnie podwyższenie dla jednej grupy podatników i obniżenie dla innej.

W przypadku realnego obniżenia ceny można liczyć na efekt „przyzwolenia” ze strony grupników uciekających przed dolenami podatkowymi. Istnieje możliwość wypłaty tylko spotęgować chęć ucieczki niektórych podatników w szara strefa gospodarczą. Z kolei szarą strefę próbuje się zwalczać przy pomocy coraz bardziej restrykcyjnych przepisów. Efekt tych działań jest jednak raczej odwrotny od zamierzonego. Do szarej strefy uciekają rzesze nowych podatników. W efekcie istnieje bardzo duża rozbieżność kosztami kosztami ponoszonymi przez podatnika a wpływami Skarbu Państwa. Jak widać, stawki progresywne mogą być budowane w różny sposobów: wznosić się stromo lub łagodnie, dla różnych przedziałów podstawy opodatkowania lub dla uniwersalnych podstaw opodatkowania Wybór formy zależy od podstawy, jakim podatki ma znosić. Im większy jest nacisk na idee sprawiedliwości, na którą odpowiadać będzie powołują się zwolennicy progresji, tym progresja budowana szczeblowo, co jednak zwiększa szybkość procesu ściągania podatku. Im większy drugi nacisk kładzie się na redystrybucji pośredniej, tym

progresja ogólna jest bardziej stroma [15].

Istota progresji podatkowej polega na nieproporcjonalnie wyższym opodatkowaniu podatku, jeżeli jego wartość progresji podatkowej (próg podatkowy), poprzez zastosowanie stawki podatkowej. Im wzrost stawki jest gwałtowniejszy, tym bardziej stroma jest progresja podatkowa. W konstrukcji progresywnych skalowanie opcji tzw. przedziały podatkowe. Poszczególnym z nich przypisano odpowiednie stawki, ich wysokość w wejście w przedziałach. Faktycznie, efekty progresji podatkowej są odczuwalne dla podatników w momencie przejścia do wyższego szczebla skali podatkowej. Pod tym względem progresywne skale podatkowe w wyższym stopniu realizują fiskalną analizę, chociaż mogą skłaniać podatników do ukrywania wyników, czy też szukania czasu wyższego opodatkowania. Progresji podatkowej, dodatkowo przypisuje się funkcje społeczne mając ją za sposób realizacji zasad sprawiedliwości społecznej pod względem ekonomicznym [16].

W wielu poglądach, szczególnie polityków, twierdzenia, twierdzenie, iż podatek progresywny, przez niewspółmierne wyższe koszty opodatkowania jest bardziej sprawiedliwy niż podatek liniowy, ponieważ pozwala na niwelowanie nierówności społecznych. O słuszności takich poglądów można by długo debatować, także z powodów rozumienia wyrażenia „sprawiedliwość społeczna” w pary do podatku. Z jednej strony nauka ekonomii posługuje się pojęciem „słuszności poziomej” oznaczające, to słowo znajdujące się w takich samych stronach, jak terminologia „słuszności poziomej”. Zasada ta realizowana jest za pomocą podatku podatku liniowego. Nie oznacza to, że zamożniejsi płacą tyle samo co pozostali, płeć czasowa więcej w wysokości do wysokości swoich dochodów. Z drugiej strony zakres działalności państwa w toku rozwoju historycznego rozszerzania się. W rezultacie sektor publiczny wykazywał i stale zwiększony wzrost popyt na środki finansowe w celu redystrybucji dla realizacji zadań publicznych, zgodnie z prawem Wagnera [17]. Sposobem na jego zaspokojenie był wzrost

obciążeń płatniczych, czemu sprzyja konstrukcja podatku progresywnego. Zasada słuszności poziomej została płatna słuszności pionowej, określana również zdolnością do pracy. Za społecznie uznanie – sprawiedliwe – przekonano, iż podatnicy osiągają wyższe dochody, ponosić nieproporcjonalnie wyższe ciężary podatkowe [18].

Opodatkowanie dochodu nie jest ważne, aby uzyskać źródło energii elektrycznej dochodu współczesnych państw. Podatki dochodowe, szczególnie od osób fizycznych, bogactwa polityczne i medialny. Jak podsumował Irving Kristol, intelektualna historia tego podatku, która dopiero musi być w całości napisana jest fascynującym tematem [19].

---

[1] H. Litwińczuk, Prawo podatkowe podmiotów gospodarczych, dz. cyt., s. 14

[2] A. Gomułowicz, J. Małecki, dz. cyt., s. 69

[3] L. Filipowicz, Amerykańska ekonomia podaży, Poltext, Warszawa 1992, s. 62

[4] R. Gwiazdowski, Podatek progresywny i proporcjonalny…, dz. cyt., s. 68

[5] R. Wolański, System podatkowy w Polsce, Woltres Kluver, Warszawa 2016, s. 24

[6] Tamże

[7] A. Gomułowicz, J. Małecki, dz., cyt., s. 70-71

[8] R. Wolański, dz. cyt., s. 24

[9] R. Wolański, dz. cyt., s. 24

[10] P.M. Gaudemet, J. Moliner, dz. cyt., s. 538-539

[11] Tamże, s. 540

[12] A. Gomułowicz, J. Małecki, dz. cyt., s. 72-74

[13] Tamże, s. 76

[14] M. Kalinowski, dz. cyt., s. 56

[15] R. Gwiazdowski, Sprawiedliwość a efektywność opodatkowania…, dz. cyt., s. 19

[16] L. Etel (red.), dz. cyt., s. 30-31

[17] Prawo stałego wzrostu wydatków publicznych (prawo stale rosnących potrzeb finansowych) stworzone przez niemieckiego ekonomistę Adolfa Wagnera.

[18] L. Etel (red.), dz. cyt., s. 30-31

[19] R. Gwiazdowski, Sprawiedliwość a efektywność opodatkowania, dz. cyt., s. 7

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę pisanie prac - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.